

Pranešimas spaudai

Liuksemburgas, 2022 m. birželio 15 d.

Mažinant ES inovacijų atotrūkį valstybės narės privalo būti aktyvesnės

Kad užsitęsęs mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) srities atotrūkis Europos Sąjungoje sumažėtų ir būtų atskleistas prastesnių rezultatų pasiekusių šalių potencialas, Europos Komisija taiko specialias priemones (vadinamąsias dalyvių skaičiaus didinimo priemones), kuriomis siekiama šioms šalims sudaryti geresnes galimybes gauti būtiną ES finansavimą. Vis dėlto šiandien paskelbtoje ataskaitoje Europos Audito Rūmai nurodo, kad realūs pokyčiai iš esmės priklauso nuo nacionalinių vyriausybių. Siekdamas paspartinti investicijas ir reformas, jos privalo MTI teikti pirmenybę. Dalyvių skaičiaus didinimo priemonės šių šalių pažangą gali tik paskatinti, tačiau vien jų nepakanka, kad nacionalinėse MTI ekosistemose būtų įgyvendinti reikalingi pokyčiai.

Dalyvavimas daugiametėse ES MTI programose grindžiamas kompetencija, o tai reiškia, kad atrenkami tik geriausi pasiūlymai. Todėl tyrėjams ir novatoriams iš prastesnių rezultatų pasiekusių šalių, kuriose MTI ekosistemos yra mažiau išvystytos, kyla sunkumų konkuruoti su savo kolegomis iš geresnių rezultatų pasiekusių šalių ir šiose programose jiems rečiau pasiseka laimėti. Tai savo ruožtu riboja jų šalių galimybes pašalinti MTI srities trūkumus. Šį užburimą ratą Europos Sąjunga bandė įveikti nustatydamą priemones, kuriomis siekiama didinti 2014–2020 m. finansavimo programos „Horizontas 2020“ dalyvių skaičių. Šios priemonės buvo skirtos 13 valstybių narių, kurios į ES įstojo 2004 m. ir vėliau, taip pat Liuksemburgui ir Portugalijai.

„Kad išnaudotų ES potencialą ir panaikintų atotrūkį tarp pažangių ir silpnų novatorių, galimybės gauti lėšų pagal ES finansavimo programas turėtų būti užtikrintos tyrėjams iš visos ES, – teigė už ataskaitą atsakinga Audito Rūmų narė Ivana Maletić. – Komisija padeda prastesnių rezultatų pasiekusioms šalims pasitempti, tačiau jos parama nėra stebuklinga tabletė – ji gali veikti tik kaip katalizatorius. Kad ištrūktų iš užburto rato, valstybės narės privalo visapusiškai dalyvauti.“

Auditoriai padarė išvadą, kad dalyvių skaičiaus didinimo priemonės atitinka paskirtį, nes jomis atsižvelgta į kai kurių ES šalių prastų MTI rezultatų ir menko dalyvavimo paeiliui įgyvendinamose ES programose priežastis. Vis dėlto jie kritikuoja tai, kad dalyvių skaičiaus didinimo projektai buvo sutelkti vos keliose šalyse. Taip rizikuojama įsukti užburimą ratą, nes kai kurios tikslinės šalys iš dalyvių skaičiaus didinimo priemonių vėl gavo gerokai mažiau naudos. Auditoriai ragina Komisiją vengti sutelkti didžiąją projektų dalį vos keliose šalyse ir imtis veiksmų platesniam dalyvavimui užtikrinti, jei atsirastų nuolatinis didelis disbalansas.

Tačiau esminis veiksnys, nuo kurio priklauso šalių rezultatai, yra nacionalinis investicijų į MTI lygis ir reformos. 2020 m. vidutinės investicijos į MTI ES sudarė 2,3 % BVP, t. y. buvo mažesnės už 3 %

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

tikslą. Iš 15 dalyvių skaičių didinančių šalių tik Slovėnija ir Čekija investavo daugiau kaip 2 %. Be to, ne visos šalys pasinaudojo politikos rėmimo priemone, kuri yra viena iš daugelio politikos priemonių, kurias Komisija nustatė siekdama padėti šalims skatinti nacionalines reformas. Šalys galėjo laisvai nuspręsti, ar įgyvendinti ir kaip įgyvendinti Komisijos rekomendacijas, susijusias su politikos rėmimo priemone, o tai reiškia, kad jos pajėgumas skatinti pokyčius buvo mažas. Vis dėlto vykstant metiniam ekonominės ir fiskalinės politikos koordinavimo ciklui (vadinamajam Europos semestru) Komisija pasinaudojo žiniomis, įgytomis vykdant su politikos rėmimo priemone susijusią veiklą, šalių MTI vertinimams atlikti.

Dauguma dalyvių skaičiaus didinimo projektų tebevykdomi, taigi jų poveikis visiškai pasijus tik per keletą ateinančių metų. Nepaisant to, auditoriai nustatė, kad įgyvendinant projektus jau matyti pirmieji teigiami rezultatai, pavyzdžiui, susiję su mokslinių publikacijų skaičiumi, tinklų kūrimu ir galimybėmis gauti didesnę finansavimą dotacijomis. Tačiau susidurta ir su problemomis, nes buvo sunku laiku užsitikrinti būtiną papildomą finansavimą, įdarbinti tarptautinius tyrėjus ir, svarbiausia, gauti pajamų iš projektų veiklos, kad projektai galėtų išsilaikyti. Auditoriai analizavo dvi priemones, kuriomis siekiama paramos gavėjams užtikrinti ilgalaikį poveikį: susiejimo (kompetencijos centru rėmimo) ir EMTE katedrų (išskirtinių mokslininkų įtraukimo į mokslo tiriamąsias įstaigas) priemonės. Jie nustatė, kad paramos pagal šias priemones gavėjai turėjo ribotas galimybes panaudoti savo mokslinių tyrimų rezultatus.

Bendra informacija

Nuo 1984 m. Europos Sąjunga teikia paramą MTI pagal paeiliui įgyvendinamas bendrąsias programas, pavyzdžiui, pagal programą „Horizontas 2020“ (2014–2020 m. laikotarpio programa, kurios biudžetas – 76,4 milijardo eurų) ir programą „Europos horizontas“ (2021–2027 m. laikotarpio programa, kurios biudžetas – 95,5 milijardo eurų). Tarp priežasčių, kodėl kai kurių šalių rezultatai yra prasti ir jos menkai dalyvauja programoje „Horizontas 2020“, yra netinkamos MTI ekosistemos (pavyzdžiui, fragmentiškas valdymas, nedidelės investicijos), žmogiškojo kapitalo trūkumas (protų nutekėjimas) ir menkas MTI įstaigų tarptautiškumas. Dalyvių skaičiaus didinimo priemonėmis buvo siekiama sustiprinti prastesnių rezultatų pasiekusių šalių mokslo tiriamųjų įstaigų gebėjimus padedant joms dalyvauti tinkluose, bendradarbiauti su pirmaujančiomis įstaigomis ir pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojus. 2014–2020 m. šių priemonių biudžetas pagal programą „Horizontas 2020“ sudarė 935 milijonus eurų, o 2021–2027 m. pagal programą „Europos Horizontas“ – 2,95 milijardo eurų. Visos valstybės narės, kurios buvo priskirtos prie dalyvių skaičių didinančių šalių pagal programą „Horizontas 2020“, išsaugojo savo statusą ir pagal programą „Europos horizontas“. Išimtis – Liuksemburgas, kurį pakeitė Graikija.

Specialioji ataskaita 15/2022 „Priemonės, kuriomis siekta padidinti programos „Horizontas 2020“ dalyvių skaičių, gerai parengtos, tačiau tvarūs pokyčiai daugiausia priklausys nuo nacionalinių institucijų pastangų“ paskelbta Audito Rūmų interneto svetainėje (eca.europa.eu). Vėliau šiais metais Audito Rūmai paskelbs specialiąją ataskaitą dėl programos „Horizontas 2020“ ir Europos struktūrinių ir investicijų fondų sinergijos.

Kontaktai spaudai

Audito Rūmų spaudos tarnyba: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 553 547